

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK JOGAIÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/36/3/2021.

EMLÉKEZTETŐ
2021. MÁJUS 5.

Helyszín: videokonferencia

Időpont: 2021. május 5. 10.30

Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár köszöntötte a résztvevőket és ismertette a napirendet.

1. napirendi pont: Jogszabályváltozások fogyatékos emberek érdekében - tájékoztatás a fogyatékos emberek érdekében a szociális szakterület által előkészített alapvető szabályokról

Fülöp Attila a napirend keretében tájékoztatást adott az egyenlő esélyű társadalmi részvétel biztosítása érdekében történt jogszabályváltozásokról. Elmondta, annak érdekében, hogy a látássérült személyek számára a munkaerő piaci integrációt megalapozó szolgáltatás területi különbözőségektől, vagy egyéni feltételektől függetlenül egyenlően hozzáférhető legyen, a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) módosításra került. A Fot. módosításával beillesztésre került a törvénybe a látássérült személyek számára biztosított elemi rehabilitációs szolgáltatás, amelyre a jogosultság feltételeinek és az irányadó látássérült-fogalom meghatározásával 2021. január 1-től a 16. életévüket betöltött látássérült személyek jogosulttá váltak. A szolgáltatás részletszabályait a Fot. felhatalmazása alapján készült, 2021. január 1-ével hatályba lépett, a látássérült személyek számára biztosított elemi rehabilitációs szolgáltatásról szóló 490/2020. (XI. 11.) Korm. rendelet tartalmazza. A látássérült személyek számára nyújtott elemi rehabilitációs szolgáltatás céljára 2021. évtől évente 600 millió Ft pályázati keret áll rendelkezésre. A hallássérült emberek társadalmi esélyegyenlőségének meghatározó jogszabálya a 2009-ben elfogadott Jelnyelvi törvény és a jelnyelvi tolmácsszolgálatok működésének és a térítésmentes jelnyelvi tolmácsszolgáltatás igénybevételének feltételeitől szóló miniszteri rendelet módosításra került. A Jelnyelvi törvény megalkotása óta eltelt évtized tapasztalatai alapján, a törvény tavalyi és jelenleg tárgyalt módosításával további előrelépésre nyílt lehetőség. 2020-ban történt törvényt módosítás lehetővé tette az államilag elismert jelnyelvi nyelvvizsga elismerését. Magyarország Alaptörvénye és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény egyaránt elismeri a jelnyelv önállóságát. A Jelnyelvi törvény is rögzíti, hogy a magyar nyelv és a magyar jelnyelv két különböző, önálló, természetes nyelv. A módosítás ezt erősítette meg és tette egyértelművé annak törvényi rögzítésével, hogy a magyar jelnyelvből tett államilag elismert nyelvvizsga a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény szerinti idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgának

minősül Ez az innovatív lépés alapvető hatással lehet a jelnyelv használatának elterjedésére a nem siket populáció vonatkozásában is, támogatva ezzel a társadalmi integrációt. További előrelépés az anyanyelvi jelnyelvoktatás támogatása, a magyar jelnyelv oktatására vonatkozó képesítési előírások. A minél magasabb szintű jelnyelvi kultúrához való hozzáférést segíti elő, hogy a magyar jelnyelvet a siket gyermekek a törvényben meghatározott képesítéssel rendelkező anyanyelvi jelnyelvhasználó, azaz jelnyelvi környezetben felnőtt és szocializálódott, a jelnyelvet elsődleges nyelvként használó személyektől sajátíthatják el. Az oktatás biztonságának megteremtése érdekében a Jelnyelvi Tolmácsok Országos Névjegyzékéhez hasonlóan kerül sor a Jelnyelvi Oktatók Névjegyzékének felállítására, amely a meghatározott adattartalom vonatkozásában közhiteles hatósági nyilvántartásnak minősül. A 2021. évi módosítása során a térítésmentes jelnyelvi tolmácsszolgáltatás többlet időkereteinek jelentős emelése történt. A Jelnyelvi törvény jelenleg minden siket, siketvak és hallássérült személy számára személyenként legfeljebb 120 óra térítésmentes jelnyelvi tolmácsszolgáltatást biztosít, ezt meghaladóan pedig bizonyos élethelyzetekhez kapcsolódva, további térítésmentes tolmácsolás vehető igénybe. A személyenként járó alap időkereten felül a javaslat új elemként többletóraszámot biztosít az óvodás, általános iskolás korosztály számára, a munkához, továbbá a speciális siketvak kommunikációhoz kapcsolódóan, illetve a jelenleg már biztosított többlet-időkereteket emeli a különböző élethelyzetekhez kapcsolódóan, eltérő mértékben. A szakképzési rendszer átalakításához kapcsolódóan a Fot. esetében a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályaira, valamint a segítő kutya kiképzését végző személyek szakmai és vizsgakövetelményeire vonatkozó képzések, illetve a Jelnyelvi törvény estében a jelnyelvi tolmács és a siket jelnyelvi tolmács képzés miniszteri rendeleti szintű szabályainak megalkotásához. A képzések speciális követelményeit az új szakképzési struktúrára tekintettel a képzések ágazati szabályozásával lehet megfelelően garantálni, a tárca és az érintetteket képviselő civil szervezetek egybehangzó szakmai álláspontja alapján. A jelnyelvi tolmácsszolgáltatás szabályait meghatározó 62/2011. NEFMI rendelet módosítása jelenleg az államigazgatási egyeztetés utolsó fázisában jár, melynek az összes érintett konszenzusán alapuló lényeges elemei, hogy módosul a finanszírozási időszak és a megvalósítási szakasz kezdő és befejező dátuma, ami kedvezően érinti a finanszírozási, pályázati, és elszámolási határidők tartását. Az idén induló új három éves finanszírozási időszak pályázatát már a megváltozott feltételekkel lehet kiírni. Csökkennek a fenntartók pályázattal és beszámolókkal kapcsolatos adminisztratív terhei, rugalmasabbá válnak a tolmácsszolgálatok működését és az ellátás személyi feltételeit szabályozó előírások, pontosításra kerül az alaptámogatás terhére elszámolható költségek köre, illetőleg a kiegészítő támogatásra jogosító óraszám teljesítésénél figyelembe vehető személyi kör, továbbá változnak az órakeretek (szélesebb körben, a jelenleginél kevesebb minimum óraszámban foglalkoztatott jelnyelvi tolmács után vehető igénybe kiegészítő támogatás). A kiegészítő támogatásra jogosító minimális havi óraszámok a jövőben csak a jelnyelvi tolmács végzettségű alkalmazottak együttes heti munkaidejéhez viszonyítva lesznek megállapítva. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a sávok és a hozzájuk rendelt óraszámok jobban igazodnak a tolmácsszolgálatoknál rendelkezésre álló szakmai erőforrásokhoz és a területen felmerülő ellátási igényhez. **Fülöp Attila** a szociális szolgáltatásokkal kapcsolatosan elmondta, hogy a fogyatékkal élő gyermekek és családtagjaik segítésére és támogatására létrejött a Fogyatékosügyei Tanácsadó Hálózat, amely jelenleg európai uniós projekt keretei között végzi tevékenységét. Jelenleg 22 család- és gyermekjóléti központokban létrehozott információs és koordinációs pont (IKOP) működik országszerte. A fogyatékosügyei tanácsadó a fogyatékosághoz kapcsolódó különböző ágazatokhoz tartozó (szociális, egészségügy, köznevelés, munkaerőpiaci, stb.) információkat, ismereteket és tudást egy helyen teszi hozzáférhetővé. 2020 őszén az Országgyűlés elfogadta a szociális és gyermekvédelmi törvény módosítását, melynek köszönhetően a fogyatékosügyei tanácsadó tevékenység az uniós projekt lezárását követően, 2022. január 1-jétől a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter által kijelölt család- és gyermekjóléti központokban fog tovább folytatódni. Szintén a finanszírozás

területén történő kedvező változás, hogy 2020. január 1-jétől a fogyatékos személyek nappali ellátása esetén a támogatás szempontjából figyelembe lehet venni azt az ellátottat is, aki ugyanazon a napon fogyatékos személyek támogatott lakhatásában is ellátásban részesül, vagyis mindkét szolgáltatási formában lehívható az állami támogatás ugyanazon ellátott után. A megváltozott munkaképességű, fogyatékos személyek foglalkoztatása kapcsán elmondta, hogy 2021. január 1-jétől megszűnt a rokkantsági és rehabilitációs ellátás folyósítása melletti kereseti korlát. A kereseti korlátozás eltörlése a szabályozás egyszerűsödése révén segíti a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását, és csökkenti az ellátottakra, munkáltatókra háruló adminisztratív terheket azzal, hogy az ellátás megszüntetésével, majd ismételt megállapításával kapcsolatos ügyintézésre a továbbiakban nem kerül sor. 2021. január 1-jétől a rehabilitációs hozzájárulással összefüggésben bevezetett új szabályok a mentorok és a pályakezdő fogyatékos fiatalok alkalmazását segítik. Jelentős változás, hogy a kötelező 5 %-os foglalkoztatási szintbe beszámíthatóak a munkáltatónál alkalmazott mentorok, valamint az oktatásból kikerülő sajátos nevelési igényű fiatalok, és a felsőoktatásból kikerülő fogyatékos hallgatók, korábbi minősítésük alapján, 23 éves korukig. A mentornak fontos szerepe van a fogyatékos, a megváltozott munkaképességű személyek munkahelyi beilleszkedésében, sikeres munkavégzésében, ezért a jogszabály módosítás arra ösztönzi a munkáltatókat, hogy alkalmazzanak mentorokat. A sajátos nevelési igényű, valamint a fogyatékos fiatalok elhelyezkedésének támogatása esetén cél volt, hogy a tanulóikat befejezve minél hamarabb munkába álljanak, munkatapasztalatot szerezzenek és biztos megélhetésükhöz, munkajövedelmet szerezzenek. Évente mintegy 6000 fő pályakezdő fiatal elhelyezkedését segítheti az új szabály.

2. napirendi pont: Tájékoztatás a fogyatékos emberek érdekében működő szervezetek számára elérhető pályázati lehetőségekről

Fülöp Attila elmondta, hogy az EMMI az Nemzeti Szociálpolitikai Intézettel (a továbbiakban: NSZI) közös lebonyolításban két pályázati lehetőséget kínál a fogyatékos személyek számára bentlakásos szociális ellátást, illetve támogatott lakhatást nyújtó intézményt fenntartó nem állami, nem egyházi szervezetek számára, az „Autizmussal élő személyek számára szociális, (nappali is) ellátást nyújtó autista otthon fenntartó nem állami, nem egyházi szervezetek kiegészítő támogatása”, valamint a „Fogyatékossgal élő személyek számára bentlakásos vagy lakóotthoni ellátást nyújtó nem állami, nem egyházi szervezetek egyszeri kiegészítő támogatása”. Mindkét program esetében fő cél a támogatott szervezetek által fenntartott intézmények folyamatos és biztonságos működésének támogatása. A program keretében garantált a szolgáltatást igénybevevők részére a zavartalan ellátás biztosítása, segítségnyújtás a működést veszélyeztető, nem várt ellátási problémák megoldásához, valamint a hatékony és korszerű szolgáltatások erősítése. A két program közel 1000 fő fogyatékos személyt – köztük autista, illetve súlyosan - halmozottan fogyatékos személyt – ér el. A 2011 óta évente kiírásra kerülő pályázatra 2021-ben csaknem 190 millió forint keretösszeg áll rendelkezésre a költségvetési törvényben, amelyre civil szervezetek autistáknak, értelmi fogyatékossgal élőknek bentlakásos ellátást nyújtó intézményei pályázhattak 2021. január 8-áig. A támogatások a fogyatékos személyek ellátását végző szakemberek bérkompenzálását biztosítja. A „Fogyatékos emberek otthonában nyújtott időszakos segítő szolgáltatás” célja rugalmas szolgáltatás (személyi segítség) nyújtásával a családtagok tehermentesítése, izolációjuk csökkentése és munkaerő-piaci aktivitásuk megőrzése. Korábban FECSKE (Fogyatékos embereket nevelő családok otthonában nyújtott időszakos kísérés és ellátás) elnevezésű szolgáltatást 2006 óta a Kézenfogva Alapítvány működtette. A hiánypótló szolgáltatás elsődleges célcsoportja tehát maga a család, másodlagos célcsoportja pedig a 14 év alatti fogyatékos családtag. A szolgáltatás a nap 24 órájában igénybe vehető, a családok átlagosan havi 12 óra szolgáltatást vettek igénybe. A szolgáltatás tartalmát a felkészített önkéntesek („fecskék”) által nyújtott felügyelet, gondozás-alapápolás, kísérés jelenti, ami egyúttal lehetőséget teremt a társszakmáknak való jelzésre is. A programban jelenleg 10 együttműködő szolgáltató

szervezet vesz részt, a szolgáltatás jelenleg 11 megyében és a fővárosban elérhető. A pályázat megvalósítási időszaka 2021. április 1-től 2022. március 31-ig tart. A pályázók köre azon fogyatékos embereket segítő 10 szervezet, amelyek 2020 évben érvényes támogatói szerződéssel rendelkeztek, és nyújtották az Otthoni Segítés Szolgáltatást. A szakmai módszertani támogatást a Kézefogva Alapítvány látja el, aki a folyamatot protokollt, az éves auditot és a felkészítő képzéseket biztosítja a megvalósító szervezetek számára. **Fülöp Attila** a látássérültek részére elemi rehabilitációs szolgáltatásnyújtás támogatásával kapcsolatosan elmondta, hogy a rehabilitáció célja az önállóság visszaszerzéséhez és a társadalmi életbe való visszailleszkedéshez szükséges elemi, alapvető készségek elsajátítása, a mindennapi tevékenységek, közlekedés, pszichés, mentális, szociális, és oktatási területeken nyújtva támogatást. A pályázat célja a szolgáltatás regionális rendszerének teljes országos biztosítása, regionális szinten belül megyei elérés fejlesztése. A nyertes pályázók a forrást a szolgáltatási óraszám növelésére és eszközfejlesztésre használhatják fel. Pályázók köre: pártok és államháztartáson belüli intézmények körén kívüli szervezetek (alapítvány, egyesület, egyházi jogi személy, nonprofit szervezetek, szövetség, szövetkezet, stb.), a finanszírozási időszak: 2021. május 1 – 2024. március 31., a lebonyolítóval kötött éves támogatási szerződésekkel. A pályázati keretösszeg: 600 millió Ft/év. A szülősegítő szolgáltatások támogatása pályázati program célja a hazánkban élő fogyatékos gyermekeket, felnőtteket nevelő szülők, családok, valamint a fogyatékos szülők részére, kisebb, de az igényeikre reagáló szolgáltatások támogatása. A pályázat alcéljai: közösségépítés elősegítése, tájékoztatás és tanácsadás, társadalmi integráció, önérvényesítés és érdekérvényesítés segítése, együttműködések és kapcsolati hálók létrehozásának ösztönzése, tehermentesítés, a szülők munkaerő-piacra történő visszatérésének támogatása, mentálhigiénés segítségnyújtás. Egyesületek, alapítványok, szövetségek és egyházi jogi személyek pályázhatnak. A pályázatban megvalósított képzésekkel kapcsolatban kötelező feltétel, hogy a képzés meg kell, hogy feleljen az új felnőttképzési törvény előírásainak. A jelen program keretében újonnan kidolgozásra kerülő képzések esetében az engedélyeztetésnek a megvalósítási időszakban meg kell történnie. A segítő kutya kiképzéssel foglalkozó szervezetek támogatásának célja a fogyatékos személyek segítő kutyához juttatásának, terápiás kutyák alkalmazásának támogatásával a fogyatékos személyek életminőségének javítása, társadalmi integrációjának és önállóságának elősegítése, biztosítása. Az SKK konstrukció forrása 2018. évtől összesen 45.300.000,- Ft. A szervezetek két kategóriában nyújthatnak be a pályázatot, segítő kutya kiképzésre és terápiás kutya alkalmazására. A FOF, azaz a fogyatékos személyek helyi, regionális és országos szervezeteinek szakmai programjainak támogatása az NSZI lebonyolításában, az Emberi Erőforrások Minisztériuma által meghirdetett FOF2021 című, 2021. szeptember 1. – 2022. augusztus 31. között megvalósuló pályázat keretösszege 171.400.000,- Ft vissza nem térítendő pénzbeli támogatás, melynek célja, hogy támogatást nyújtson a fogyatékos személyeket tömörítő és/vagy segítő szervezetek számára meglévő szolgáltatásaik folyamatos fenntartásához és fejlesztéséhez, illetve újonnan beindítani kívánt szolgáltatásaik működtetéséhez. A tavalyi, FOF2020 pályázatra összesen 153 pályázat került befogadásra, mintegy 500.497.963,- Ft támogatási igénnyel. A 4 választható kategória: személyes életvezetést, önálló életvitelt és otthoni segítségnyújtást támogató szolgáltatások, szakmai programok fogyatékos személyekkel foglalkozó szakemberek részére, infokommunikációs akadálymentesítés, integrált szabadidős, szemléletformáló, kulturális és sportprogramok. A FOF2020 pályázatnak összesen 85 nyertes szervezete volt. Az „integráltan tanuló hallássérült és siketvak általános iskolások részére jelnyelvi tolmácsolás biztosítása a köznevelési intézményekben” nevű pályázatot májusban hirdeti meg a pályázatot bonyolító NSZI, a pályázati program időtartama: 2021. május 1.- 2021. december 31. Kizárólag olyan magyarországi székhelyű köznevelési intézmények pályázhatnak, amelyek integrált formában végzik az általános iskolás hallássérült vagy siketvak gyermekek nevelését-oktatását.

Matusek M. Zsuzsanna az Országos Gyermekvédő Liga képviselőjében megkérdezte, hogy van-e szándék olyan pályázat kiírására fogyatékos gyermekeket ellátó iskolák számára, amely a biztonságos internethasználatra irányul. Véleménye szerint kell beszélni az internettel járó veszélyekről. Képzésekre van szükség.

Fülöp Attila válaszában elmondta, hogy van ilyen program jelenleg és van támogatás a fogyatékosok oktatására, illetve külön kiírás volt infokommunikációs témában.

Pordán Ákos a Kézenfogva Alapítvány képviselőjében megkérdezte, hogy a fogyatékosokkal élő munkavállalókra vonatkozó pályázatot a FOF-on belül kezelték vagy külön kerül kiírásra.

Fülöp Attila elmondta, hogy azt nem a FOF keretében kezelték, hanem később kerül kiírásra.

Gyene Piroska az ÉFOÉSZ képviselőjében megerősítette, hogy az infokommunikációs pályázat sikeres volt.

3. napirendi pont: Egyebek

Fülöp Attila tájékoztatta a résztvevőket, hogy Magyarország harmadik időszakos ENSZ egyetemes emberi jogi felülvizsgálata (UPR) 2021. novemberben esedékes. A UPR jelentés horizontális jellegére tekintettel javasolta önálló ülés keretében áttekinteni a Munkacsoport feladatkörét érintő ajánlásokat, és az erre a tagok által beérkezett álláspontokat, esetlegesen az Országgyűlés számára benyújtandó, jelenleg előkészítés alatt álló, Országos Fogyatékosügyi Program félidejének végrehajtásáról szóló Jelentéssel együtt. Elmondta, hogy az ajánlások áttekintése és véleményezése érdekében az ajánlásokat és a felülvizsgálat menetét ismertető részletes tájékoztatót az érintettek megkapták, az észrevételeket 2021. május 20-ig várják.

Laczka Zsanett a SINOSZ képviselőjében elmondta, hogy szervezetük szeretne részt venni a szakképzési rendszer átalakításával kapcsolatos jogalkotási folyamat véleményezésében. Továbbá elmondta, hogy a járványhelyzet extra kihívást jelent a siketek és nagyothallók számára. Kommunikációs akadályokba ütköznek a maszkviselés és egyéb védelmi intézkedések miatt. Elmondta, hogy megértik, hogy szükség van ezekre az intézkedésekre, de kérte, hogy keressenek megoldási lehetőségeket. Kiemelte, hogy a jelnyelvi tolmácsok igénybevétele nehézségekbe ütközik az egészségügyi és az oktatási intézményekben. Sok helyen nem engedik be őket, mert a jelenlétük plusz egy főt jelent. Kiemelte továbbá a kórházi ellátás alatt álló személyek siket és nagyothalló hozzátartozóinak akadálymentes tájékoztatásának kérdését. A jelnyelvi törvény módosításával kapcsolatban megjegyezte, hogy a finanszírozás tekintetében a közszolgáltatást nyújtó intézmények közül kivétel az egészségügyi szolgáltatás.

Fülöp Attila válaszában elmondta, hogy a szakképzési rendelet előkészítésében együttműködnek a SINOSZ-szal. Az egészségügyet érintő felvetést fontosnak tartja, a megoldást az egészségüggyel együttműködve kell kialakítani.

Orsós Zsolt az EMMI Fogyatékosügyi Főosztálya képviselőjében hozzátette, hogy az egészségügyet érintő kommunikációs probléma nem ismeretlen, dr. Kósa Ádám, a SINOSZ elnöke az első hullámban jelezte, hogy a KONTAKT Tolmácsszolgáltatást hosszított nyitvatartással biztosítják. A covid kórházak a KONTAKT szolgáltatásra tudnak csatlakozni.

Fülöp Attila az autizmussal élők ellátásának fejlesztése kapcsán elmondta, hogy az AOSZ-szal együttműködve két új ellátó intézmény is megkezdte működését.

Kozicz Ágnes az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjében a COVID-19 járvány alatt az egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréssel kapcsolatosan elmondta, hogy az ombudsmanhoz is panasszal fordultak, hogy a jelenlegi járványügyi helyzetben az egészségügyi ellátás nem megoldott.

Ezekben az ügyekben jelenleg folynak a vizsgálatok, megkereséssel fordultak a SINOSZ-hoz, a kamarához és az EMMI-hez. Továbbá megkérdezte, hogy van-e mód az árván, illetve félárván maradt fogyatékos gyermekek támogatására. Kérte a Szociális Ügyekért Felelős Államtitkárság segítségét abban, hogy az elérhető szolgáltatásokra felhívják az érintettek figyelmét.

Fülöp Attila elmondta, hogy az árvákról való gondoskodás a gyermekvédelem feladatkörébe tartozik. A fogyatékosok tekintetében speciális lehetőség a Fogyatékosügyi Tanácsadó Hálózat. Kérte a munkacsoportülés résztvevőit, hogy használják ki a Hálózat adta lehetőségeket, keressék a tanácsadókat.

Faragó Melinda a MEOSZ képviselőjeként megkérdezte, hogy megjelenik-e az idén módosított megváltozott munkaképességűek ellátásairól szóló törvényben meghatározott kormányrendelet, illetve a rendelet megalkotásának folyamatába bevonják-e a MEOSZ-t.

Fülöp Attila válaszában elmondta, hogy figyelembe véve a határidőket, ezt a munkát 2021-ben el kell végezni. Egy orvos szakemberekből álló munkacsoportot fognak létrehozni. A munkáról tájékoztatni fogják a MEOSZ-t is.

Gyene Piroska elmondta, hogy május 5-e az Önálló Életvitel Napja, ami egyben az Esélyegyenlőség Napja is. Felhívta a munkacsoport tagjainak a figyelmét egy könyvbemutatóra, amelyre az egyik közösségi portálon lehet csatlakozni.

Fülöp Attila további hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Látta: dr. Kanta Tamás csoportvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Jóváhagyta: Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár, EMMI